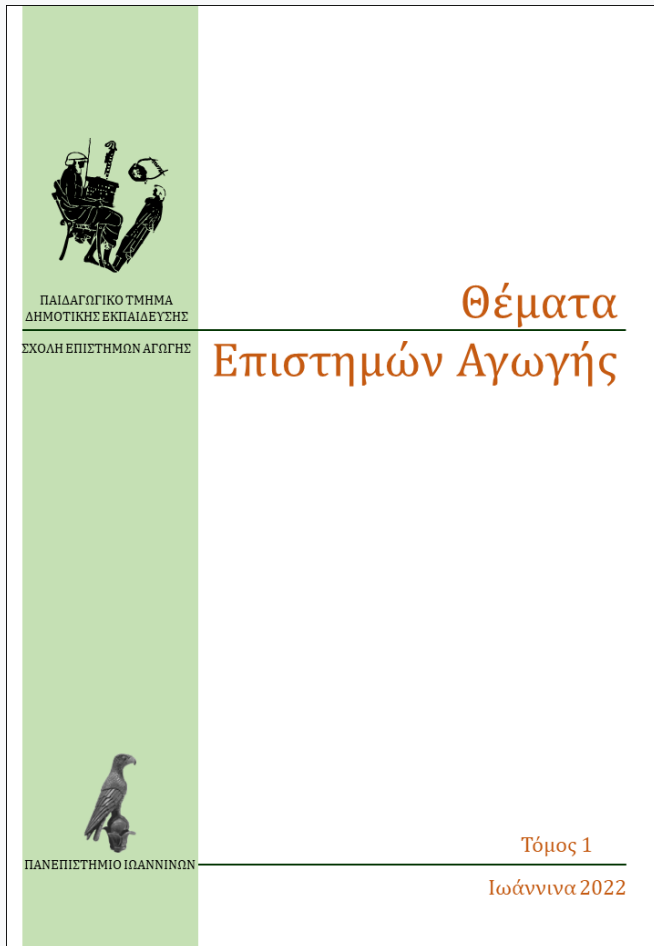

Θέματα Επιστημών Αγωγής

Τόμ. 1, Αρ. 1 (2022)

Μελέτη προσωπικότητας προπτυχιακών φοιτητών διαφορετικών ακαδημαϊκών ειδικοτήτων με προσαρμογή του εργαλείου International Personality item Pool

Τατιανή Ι. Γκάτσα

doi: [10.12681/thea.26614](https://doi.org/10.12681/thea.26614)

Βιβλιογραφική αναφορά:

Γκάτσα Τ. Ι. (2022). Μελέτη προσωπικότητας προπτυχιακών φοιτητών διαφορετικών ακαδημαϊκών ειδικοτήτων με προσαρμογή του εργαλείου International Personality item Pool. *Θέματα Επιστημών Αγωγής*, 1(1), 39–53. <https://doi.org/10.12681/thea.26614>

Μελέτη προσωπικότητας προπτυχιακών φοιτητών διαφορετικών ακαδημαϊκών ειδικοτήτων με προσαρμογή του εργαλείου International Personality item Pool

Τατιανή Γκάτσα
tgkatsa@uoi.gr

Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Περίληψη Στο παρόν άρθρο παρουσιάζεται η προσαρμογή του εργαλείου Προσωπικότητας International Personality Item Pool (50-item IPIP). Η προσαρμογή έγινε στο πλαίσιο μελέτης με δείγμα προπτυχιακών φοιτητών διαφορετικών ακαδημαϊκών ειδικοτήτων, το ακαδημαϊκό έτος 2020-21. Συμμετείχαν 306 προπτυχιακοί φοιτητές από Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης Σχολής Επιστημών Αγωγής και Τμήμα Μηχανικών Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και Πληροφορικής Πολυτεχνικής Σχολής. Σκοπός της μελέτης ήταν να διερευνηθούν οι ομοιότητες και οι διαφορές σε χαρακτηριστικά της προσωπικότητας των δυο ομάδων φοιτητών. Κατά την προσαρμογή του εργαλείου εφαρμόστηκαν μικρές γλωσσικές αναθεωρήσεις στη μετάφραση, ώστε να προσαρμοστεί στις ανάγκες της μελέτης. Τα αποτελέσματα της στατιστικής ανάλυσης παρουσιάζουν υψηλή αξιοπιστία στις πέντε κλίμακες του εργαλείου (Extraversion .821, Agreeableness .821, Conscientiousness .816, Emotional stability/Neuroticism .854, Intellect/Openness .746). Το εργαλείο 50-item IPIP κατόπιν της προσαρμογής λειτουργήσε με σταθερότητα, επιδεικνύοντας ικανοποιητικά υψηλή αξιοπιστία.

Λέξεις κλειδιά: International personality item pool, προσαρμογή, χαρακτηριστικά προσωπικότητας προπτυχιακών φοιτητών

Εισαγωγή

Ομοιότητες και διαφορές στα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας σε προπτυχιακούς φοιτητές από διαφορετικές Σχολές με διαφορετικές ακαδημαϊκές ειδικοτήτες απασχολούν αρκετές μελέτες τα τελευταία τριάντα χρόνια. Οι πρώτες μελέτες αξιολογούσαν την προσωπικότητα και τα χαρακτηριστικά της με ερωτηματολόγια επαγγελματικής προσωπικότητας (Kline & Lapham, 1992) και χαρακτηρολογικά επίθετα (Harris, 1993). Οι πιο σύγχρονες μελέτες χρησιμοποιούν ερωτηματολόγια χαρακτηριστικών της προσωπικότητας όπως το «Eysenck Personality Questionnaire» (Top, 2016). Κυρίως χρησιμοποιούνται ερωτηματολόγια προσωπικότητας με βάση την ανάλυση του μοντέλου των πέντε μεγάλων παραγόντων (Big Five Factors Model) (Vedel & Thomsen, 2017· Vedel, 2016· Vedel et al., 2015). Σημαντική είναι η ανασκόπηση του Vedel (2016), η οποία είναι η πρώτη ανασκόπηση μελετών με θέμα τη διερεύνηση διαφορετικών χαρακτηριστικών προσωπικότητας σε φοιτητές από διαφορετικές Σχολές, με διαφορετική ακαδημαϊκή ειδίκευση. Η ανασκόπηση ανέδειξε για τις τελευταίες δεκαετίες ότι δώδεκα μελέτες ασχολήθηκαν με τη διερεύνηση χαρακτηριστικών προσωπικότητας, σε συνολικό δείγμα 13.389 φοιτητών από διαφορετικές Σχολές και ακαδημαϊκή ειδίκευση. Στο σύνολο αυτών των μελετών χρησιμοποιήθηκαν ερωτηματολόγια των πέντε μεγάλων παραγόντων. Ειδικότερα αναφέρονται το Big Five Inventory/BFI-10 (Rammstedt & John, 2007), το Big Five Inventory/BFI (John et al., 1991), το αναθεωρημένο ερωτηματολόγιο προσωπικότητας Neu Revised Personality Inventory/NEO-PI-R (Costa & McCrae 1992), το ερωτηματολόγιο αποθεματικών στοιχείων για την προσωπικότητα IPIP/International Personality item Pool (Goldberg, 1992· Goldberg 1999· Goldberg 2006), το

νέο ερωτηματολόγιο των πέντε παραγόντων Neo Five Factors Inventory, NEO-FFI0 (Costa & McCrae, 1992), το ερωτηματολόγιο για την προσωπικότητα των εφήβων APSI/The Adolescent Personal Style Inventory (Lounsbury & Gibson, 2003), το ερωτηματολόγιο επαγγελματικής προσωπικότητας Professional Personality Questionnaire/PPQ (Kline & Lapham, 1991). Τα ερωτηματολόγια είναι τα πιο διαδεδομένα για τη μέτρηση της προσωπικότητας (Laverdière, 2020).

Το μοντέλο των πέντε μεγάλων παραγόντων περιγράφει ιεραρχικά τα δομικά μέρη της προσωπικότητας. Οι πέντε μεγάλοι παράγοντες περιγράφουν τα πιο ευρεία χαρακτηριστικά της προσωπικότητας (Εξωστρέφεια, Προσήνεια, Ευσυνειδησία, Συναισθηματική σταθερότητα/Νευρωτισμό και Διανόηση/Άνοιγμα σε νέες εμπειρίες). Σε κάθε μεγάλο παράγοντα υποκατηγοριοποιούνται επιμέρους χαρακτηριστικά, οι όψεις. Η μορφή του κάθε παράγοντα είναι διπολική (πχ Εξωστρέφεια/Εσωστρέφεια, Συναισθηματική σταθερότητα/Νευρωτισμός) (Costa & McCrae 1992· Goldberg, 1992· Goldberg 1999 · Goldberg, 2006).

Το International Personality item Pool (IPIP -50 item, Goldberg, 1992· Goldberg, 1999· Goldberg, 2006), είναι ένα διαδεδομένο σύντομο εργαλείο που μετρά τα χαρακτηριστικά των πέντε μεγάλων παραγόντων και επιλέχθηκε για την εν λόγω έρευνα ανάμεσα σε άλλα ερωτηματολόγια των πέντε μεγάλων παραγόντων. Έχει μεταφραστεί, προσαρμοστεί, και χρησιμοποιηθεί στην Ελλάδα (www.ipip.org), σε δείγμα Ελλήνων ενηλίκων (Υροφanti et al., 2015). Ωστόσο, οι ανάγκες της μελέτης να αποτυπώσει τις λεπτές συναισθηματικές αποχρώσεις των συναισθηματικών διαθέσεων και της κοινωνικής συμπεριφοράς προπτυχιακών φοιτητών στη νεαρή ενηλικίωση, οδήγησε στην επανεξέταση, την αναθεώρηση του ερωτηματολογίου και στην προσαρμογή του.

Η εργασία παρουσιάζει την προσαρμογή εργαλείου που χρησιμοποιήθηκε στην έρευνα με δείγμα φοιτητών από δύο Τμήματα δύο Σχολών, Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης Σχολής Επιστημών Αγωγής, και Τμήματος Μηχανικών Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και Πληροφορικής Πολυτεχνικής Σχολής. Η πρώτη ομάδα φοιτητών προέρχεται από μια Σχολή με ανθρωπιστικό υπόβαθρο σπουδών. Σχετικά με αυτό, πολλές μελέτες κάνουν λόγο για κοινά χαρακτηριστικά στην προσωπικότητα φοιτητών που προέρχονται από Σχολές του ανθρωπιστικού κλάδου (Clariana et al., 2013· De Fruyt & Mervielde, 1996· Lievens et al., 2002· Vedel, 2016·). Η δεύτερη ομάδα φοιτητών προέρχεται από τις θετικές επιστήμες και αποτελεί πρόκληση να διερευνηθεί καθώς η συγκεκριμένη ειδικευση σπουδών είναι νεότερη των υπολοίπων και δεν έχουν εντοπισθεί μελέτες που να έχουν διερευνήσει χαρακτηριστικά προσωπικότητας. Επιπλέον, ο συγκεκριμένος κλάδος παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, διότι προωθεί την ενασχόληση με τους υπολογιστές και εκπαιδεύει σε θέματα όπως η υπολογιστική σκέψη, η ρομποτική και η τεχνητή νοημοσύνη. Προκρίπτει επομένως το ερώτημα, αν η ακαδημαϊκή ειδικευση στον κλάδο Μηχανικών Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και Πληροφορικής επηρεάζει την ανθρώπινη προσωπικότητα, τα συναισθήματα, την κοινωνικότητα, τη σκέψη, και τη συμπεριφορά.

Διεθνές ερωτηματολόγιο αποθεματικών στοιχείων προσωπικότητας

Η προσωπικότητα νοηματοδοτείται από τους θεωρητικούς της προσωπικότητας ως το σύνολο των ψυχολογικών χαρακτηριστικών που συμβάλλουν στα σταθερά και ξεχωριστά μοτίβα συναισθημάτων, σκέψης και συμπεριφοράς ενός ανθρώπου (Μπρούζος, 2013, σ. 38-72). Για τους ψυχολόγους, αυτά τα μοτίβα συνιστούν μονάδες ανάλυσης της προσωπικότητας. Οι εισηγητές της θεωρίας των πέντε παραγόντων για την προσωπικότητα, αποδίδουν τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας με απλές λέξεις, οι οποίες στο σύνολο τους έχουν συστηματοποιηθεί σε γενικές κατηγορίες-παράγοντες και σε επιμέρους υποκατηγορίες-υποπαράγοντες. Οι παράγοντες και οι υποπαράγοντες αποτελούν τα δομικά χαρακτηριστικά

γνωρίσματα μιας προσωπικότητας, τα οποία μπορούν να αναλυθούν σε επιμέρους χαρακτηριστικά γνωρίσματα της προσωπικότητας και βάσει αυτών γίνεται η περιγραφή της (Μπρούζος, 2013, σσ. 350-399).

Οι πέντε μεγάλοι παράγοντες περιγράφουν τη δομή της προσωπικότητας με πέντε γενικούς παράγοντες την εξωστρέφεια (extraversion), την προσηνεία (agreeableness), την ευσυνειδησία (conscientiousness), τη συναισθηματική σταθερότητα/νευρωτισμό (emotional stability/neuroticism), και τη διάνοηση (intellect) και άνοιγμα (openness) σε νέες εμπειρίες (Costa & Mc Crae, 1992). Στους πέντε μεγάλους παράγοντες εντάσσεται και το διεθνές ερωτηματολόγιο αποθεματικών στοιχείων International Personality Item Pool (50-item IPIP, Goldberg, 2001) ακολουθώντας τη δομή των πέντε παραγόντων για την προσωπικότητα. Κάθε παράγοντας αξιολογείται από δέκα επιμέρους όψεις (χαρακτηριστικά προσωπικότητας), που στο ερωτηματολόγιο αποδίδονται με ερωτήσεις. Οι ερωτήσεις έχουν θετική ή αρνητική βαθμολογία.

Το IPIP έχει μεγάλο αντίκτυπο στη βιβλιογραφία. Το κεφάλαιο που παρουσιάζει το IPIP (Goldberg, 1999) έχει αναφερθεί 1.665 φορές. Στοιχεία από το IPIP έχουν χρησιμοποιηθεί σε 581 δημοσιευμένες μελέτες, 302 κλίμακες έχουν κατασκευαστεί με όψεις (χαρακτηριστικά)/ερωτήσεις IPIP. Έχει μεταφραστεί σε 61 γλώσσες και οι επιμέρους όψεις του έχουν μεταφραστεί από τα αγγλικά σε περισσότερες από 25 γλώσσες. Περισσότερες από 80 δημοσιεύσεις έχουν χρησιμοποιήσει κλίμακες του IPIP και 20 μελέτες αναφέρονται σε δείγματα φοιτητών (σχετικές πληροφορίες παρατίθενται στον ιστότοπο IPIP (<http://ipip.org>). Η αυξανόμενη δημοτικότητα του IPIP αποδίδεται στους προαναφερόμενους λόγους και επιπλέον στο ότι διατίθεται δωρεάν στο διαδίκτυο, με τα κλειδιά βαθμολογίας των κλιμάκων IPIP. Επίσης, περιλαμβάνει πάνω από 2000 χαρακτηριστικά, όλα εύκολα διαθέσιμα για αναθεώρηση. Οι όψεις (χαρακτηριστικά)/ερωτήσεις μπορούν να παρουσιαστούν με οποιαδήποτε σειρά, να διασταυρωθούν με άλλα αντικείμενα, να αναδιατυπωθούν, να μεταφραστούν σε άλλες γλώσσες και να διαχειριστούν στον παγκόσμιο ιστό χωρίς να απαιτείται άδεια (Goldberg et al., 2006).

Επιπρόσθετα, η διεξοδική επισκόπηση μελετών της διεθνούς βιβλιογραφίας επικυρώνει την εγκυρότητα και την αξιοπιστία του IPIP. Προηγούμενη έρευνα που διερεύνησε την αξιοπιστία και την εγκυρότητα των αποτελεσμάτων στο 50-item IPIP έχει δείξει επαρκείς ψυχομετρικές ιδιότητες και συγκλίνουσα εγκυρότητα με τους παράγοντες του FFM-Five Factors Model (Donnellan et al., 2006 · Gow et al., 2005).

Στην Ελλάδα το 50-item IPIP έχει αξιολογηθεί σε μελέτη της Υροφάντι και συνεργατών (2015) σε δείγμα 811, ενήλικων συμμετεχόντων με μέσο όρο ηλικίας 35 ετών ($SD=11.2$) και κρίθηκε αξιόπιστο για χρήση στον ελληνικό πληθυσμό.

Όσον αφορά την αξιοπιστία και την εγκυρότητα του IPIP, ο δημιουργός του εργαλείου αναφέρει σχετικά πως το 50-item IPIP είναι ένα τυπικό ερωτηματολόγιο. Ακολουθεί το πρότυπο της μεγάλης πεντάδας, το οποίο επιτρέπει την ποσοτικοποίηση και επεξεργασία των δεδομένων, έτσι ώστε να πληρούν τους όρους αξιοπιστίας και εγκυρότητας (Goldberg, 1992· 1999). Οι ψυχομετρικές ιδιότητες του 50-item IPIP έχουν δοκιμαστεί και επικυρωθεί από διεθνείς έρευνες και συγκριτικές μελέτες, οι οποίες εξέταζαν την εφαρμογή του IPIP συγκριτικά με άλλα ερωτηματολόγια. Ειδικότερα, επισημάνθηκε πως ανάμεσα στους παράγοντες του 50-item IPIP και του NEOPI-R (Neo Personality Inventory-Revised) παρουσιάστηκε υψηλή συσχέτιση που κυμαίνεται ανάμεσα στο 0,70 έως 0,82 (στο 0,85 έως 0,92, κατόπιν διόρθωσης) (Goldberg, 2001).

Μια σειρά μελετών προτείνει τη διαπολιτισμική προσαρμογή και την γενικευμένη χρήση του. Στη Σκωτία, με δείγμα 906 ατόμων του ενήλικου πληθυσμού η συσχέτιση παραγόντων

ανάμεσα στο 50-item IPIP και στο NEOFFI, έδειξε υψηλή συσχέτιση στους παράγοντες Ευσυνειδησίας, Εξωστρέφειας και Συναισθηματικής Σταθερότητας ($r=0,69-0,83$, $p<0,01$) και χαμηλή συσχέτιση στην κλίμακα Προσήγεια και Διανόηση ($r=0,49$ και $0,59$, $p<0,01$). Στην ίδια μελέτη συσχετίστηκε το IPIP και EPQ-R, στην οποία αντίστοιχα βρέθηκε υψηλή συσχέτιση στην κλίμακα της εξωστρέφειας και της Συναισθηματικής Σταθερότητας ($r=0,85$ και $.80,84$, $p<0,01$) (Gow et al, 2015).

Μελέτη στην Κίνα (Zheng, et al., 2008) επικύρωσε το εργαλείο, δοκιμάζοντας και ελέγχοντας την εφαρμογή των εργαλείων IPIP-100 και 50-item IPIP. Για το 50-item IPIP τα αποτελέσματα έδειξαν υψηλή αξιοπιστία σε όλες τις κλίμακες.

Μελέτη στην Πολωνία (Strus et al., 2017) επίσης, επικυρώνει την εφαρμογή του 50-item IPIP σε δείγμα 7015 ατόμων ηλικίας 13 έως 83 ετών, επιβεβαιώνοντας την αξιοπιστία και την παραγοντική εγκυρότητα του.

Στην Κροατία (Mlačić & Goldberg, 2007) στα πλαίσια ευρύτερης μελέτης για την επικύρωση χαρακτηριστικών επιθέτων που χρησιμοποιούνται για την προσωπικότητα, δοκίμασαν τις δυο εκδόσεις 50-item IPIP και IPIP-100 item σε 519 φοιτητές πανεπιστημίου του Ζάγκρεμπ. Τα δυο ερωτηματολόγια απαντήθηκαν με δυο τρόπους, δηλαδή ως ερωτηματολόγια αυτοαναφοράς και ως ερωτηματολόγια απαντημένα από συμμαθητές τους. Τα συμπεράσματα της μελέτης επιβεβαιώνουν την εφαρμογή των πέντε παραγόντων και επιμέρους χαρακτηριστικών .

Το 50-item IPIP συγκεντρώνει πολλά συγκριτικά πλεονεκτήματα έναντι άλλων ερωτηματολογίων των πέντε μεγάλων παραγόντων. Ο Goldberg (1992· 1999) το δημιούργησε, για να δίνεται η δυνατότητα επιστημονικής προόδου στην ανάπτυξη των αποθεματικών στοιχείων της προσωπικότητας. Μέχρι τότε τα ερωτηματολόγια, τα οποία είχαν μια ευρεία ζώνη αποθεματικών στοιχείων για την προσωπικότητα (πχ NEOPI-R, NEO-FF I, Costa & Mac Crae, 1992) λόγω πνευματικών δικαιωμάτων δεν παρέχονταν ελεύθερα.

Επιπλέον, το 50-item IPIP επιτρέπει τη διαρκή επιστημονική αναθεώρηση του, καθώς μέσα από την ελεύθερη χρήση του, διευρύνεται η δυνατότητα για την ύπαρξη συγκριτικών μελετών δύο ή περισσότερων ερωτηματολογίων, τα οποία αξιολογούν την εγκυρότητα του. Επιπλέον, δίνεται η δυνατότητα βελτίωσης των ερωτηματολογίων βάσει των ερευνητικών αναγκών μιας μεταβλητής (Gow et al., 2005· Goldberg, 1999· McCrae & Costa, 2004). Η άποψη αυτή ενισχύεται από τη συγκριτική του αντιπαράθεση με τα όμοια ερωτηματολόγια των πέντε μεγάλων παραγόντων NEOPI-R, και NEO-FFI (Costa & Mac Crae, 1992,· Mac Crae & Costa, 1993). Επομένως, το IPIP κερδίζει το πλεονέκτημα να παρέχει μια ελεύθερα διαθέσιμη, ολοκληρωμένη αξιολόγηση των πέντε μεγάλων παραγόντων και των 30 όψεων τους.

Θετικό στοιχείο, επίσης του 50-item IPIP αποτελεί ο σύντομος χρόνος συμπλήρωσης των 11 λειπών περίπου, συγκριτικά με το χρόνο συμπλήρωσης του NEO-PIR-243 items που εκτιμάται στα 30 λεπτά και του NEO-FFI- 60 items στα 15 λεπτά (Costa & Mac Crae, 1992).

Επίσης, το 50-item IPIP δίνει τη δυνατότητα διεθνούς συνεργασίας μεταξύ των ερευνητών που εργάζονται με αυτό, καθώς και τη δυνατότητα διεύρυνσης της ομάδα των διαθέσιμων στοιχείων για την προσωπικότητα (Goldberg, 1999). Δίνεται η δυνατότητα ευρετηρίου αποθεματικών στοιχείων από όπου οι ερευνητές διεθνώς μπορούν να παίρνουν και να χρησιμοποιούν στοιχεία, να βελτιώνουν και να διαδίδουν τα ευρήματα τους (Gow, 2015).

Στη παρούσα μελέτη επιλέχθηκε η χρήση του 50-item IPIP, λόγω της περιεκτικής συντομίας του, η οποία δίνει πληρότητα πληροφοριών στις επιμέρους όψεις. Για αυτούς τους λόγους αποφεύχθηκαν το IPIP-100 item καθώς και το Mini-IPIP-20 item. Επίσης, η επιβεβαίωση της εγκυρότητας του Mini IPIP-20 item υποστηρίζει διπλά (IPIP-100 item, Mini IPIP-20 item) την

πληρότητα και επάρκεια των πληροφοριών του 50-item IPIP (Goldberg et al., 2006· Laverdière et al., 2020· Topolewska et al., 2017).

Μεθοδολογία έρευνας

Ερευνητικά ερωτήματα

Σκοπός της μελέτης είναι η ανάδειξη ομοιοτήτων και διαφορών στα χαρακτηριστικά προσωπικότητας ανάμεσα σε δυο ομάδες προπτυχιακών φοιτητών με διαφορετική ακαδημαϊκή ειδικότητα, σε δημόσιο πανεπιστήμιο, στη νότια Ευρώπη, στην Ελλάδα.

Στο πλαίσιο αυτό, εφαρμόστηκε η αναθεωρημένη έκδοση της ελληνικής μετάφρασης (η οποία δίνεται στην <https://ipip.ori.org/Greek50-itemBigFiveFactorMarkers.htm>), όπως προέκυψε κατόπιν προσαρμογής στις ανάγκες της μελέτης.

Τα ερευνητικά ερωτήματα διατυπώνονται ως:

1. Εντοπίζονται ομοιότητες και διαφορές στην προσωπικότητα φοιτητών από διαφορετικούς τομείς σπουδών;
2. Η προσωπικότητα των δύο ομάδων φοιτητών που προέρχονται από δύο διαφορετικές Σχολές διαφέρει σημαντικά σε γενικές κατευθύνσεις και επιμέρους χαρακτηριστικά;

Συμμετέχοντες και διαδικασία

Το δείγμα αποτελούσαν αρχικά 306 προπτυχιακοί φοιτητές, που φοιτούσαν κυρίως στο δεύτερο και τρίτο έτος σπουδών. Η συλλογή των δεδομένων έγινε κατά το ακαδημαϊκό έτος 2020-2021. Η μια ομάδα προέρχονταν από το Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης Σχολής Επιστημών Αγωγής και η άλλη από το Τμήμα Μηχανικών Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και Πληροφορικής Πολυτεχνικής Σχολής.

Το διεθνές ερωτηματολόγιο αυτοαναφοράς για την προσωπικότητα, 50-item IPIP (International Personality Item Pool /50-item IPIP, Goldberg, 2001) του μοντέλου των πέντε παραγόντων χρησιμοποιήθηκε σε ηλεκτρονική μορφή μέσω Google Forms.

Αρχικά, στάλθηκε επιστολή/πρόσκληση στους φοιτητές, στην οποία περιγράφονταν το θέμα της έρευνας, οδηγίες για την εθελοντική τους συμμετοχή και ακολούθως επισυνάπτονταν ο σύνδεσμος (link) του ερωτηματολογίου. Στην επιστολή/πρόσκληση, όπως και στην αρχή του ερωτηματολογίου, δηλώνονταν ρητά η αυστηρή δέσμευση για τη τήρηση του απορρήτου των προσωπικών δεδομένων. Στην αρχή της ηλεκτρονικής φόρμας του ερωτηματολογίου οι συμμετέχοντες καλούνταν να συμπληρώσουν ατομικά, δημογραφικά στοιχεία και ακολουθούσαν οι 50 ερωτήσεις του IPIP. Στάλθηκαν επιπλέον δύο ευγενικές υπενθυμίσεις. Η συλλογή των ερευνητικών δεδομένων ολοκληρώθηκε σε διάστημα μικρότερο από δύο μήνες.

Μετάφραση και δοκιμή

Η μελέτη εστίαζε στην ανάδειξη διαφορών στο συναισθηματικό, κοινωνικό επίπεδο και τη συμπεριφορά των δυο ομάδων φοιτητών από τα διαφορετικά τμήματα. Λόγω αυτού, δόθηκε έμφαση στην απόδοση της σημασίας των όρων με την ακρίβεια των εννοιών στο πεδίο εστίασης των ερευνητικών μας υποθέσεων.

Αρχικά βρέθηκε η μεταφρασμένη έκδοση του ερωτηματολογίου 50-item IPIP στην ελληνική γλώσσα, όπως αυτή δίνεται από την ερευνητική ομάδα Μπακόλα, Τσαούσης, Γεωργιάδης στην επίσημη ιστοσελίδα του IPIP (<https://ipip.ori.org/Greek50-itemBigFiveFactorMarkers.htm>).

Επίσης, μελετήθηκε η πρωτότυπη μορφή του ερωτηματολογίου στην αγγλική εστιάζοντας στην απόδοση των όρων, ειδικά των παραγόντων, που ενδιέφεραν ερευνητικά την παρούσα εργασία.

Από τη μελέτη του μεταφρασμένου ερωτηματολογίου προκλήθηκε η ανάγκη για αναδιατύπωση των ερωτήσεων 27 (A6), 42 (A9), 47 (A10), η 49 (N10) (Παράρτημα). Διευκρινιστικά, αναφέρεται για τις συντομογραφίες A6, A9 και όλες τις υπόλοιπες με αυτή τη μορφή, πως ο δείκτης δείχνει τη σειρά του item στη δεκαβάθμια κλίμακα του κάθε παράγοντα. Διαφορετική είναι η σειρά των δεικτών στις πέντε κλίμακες των παραγόντων από ότι στο ερωτηματολόγιο, προκειμένου να διασφαλιστεί η εγκυρότητα των απαντήσεων. Κατόπιν της προαναφερόμενης διαπίστωσης η ερευνήτρια συζήτησε με πτυχιούχο της αγγλικής φιλολογίας το μεταφρασμένο ερωτηματολόγιο πιο αναλυτικά σε όλες του τις ερωτήσεις. Σε μια πρώτη εκτίμηση δημιουργήθηκε η σκέψη πως η ερμηνεία σε κάποιες ερωτήσεις θα μπορούσε να τροποποιηθεί, ώστε να δοθεί μεγαλύτερη ακρίβεια στην απόδοση των ψυχολογικών, συναισθηματικών, και κοινωνικών καταστάσεων. Αντιμετωπίσαμε το ερωτηματολόγιο εξ αρχής με διπλή μετάφραση και στη συνέχεια δόθηκε για αντιστροφή μετάφραση σε ομιλήτρια που μιλά την αγγλική πολύ καλά ως μητρική της γλώσσα. Κατόπιν συζήτησης, με την πτυχιούχο της αγγλικής φιλολογίας, σχετικά με τις διαφορές στις ερωτήσεις σε σχέση με το μεταφρασμένο ερωτηματολόγιο, διαμορφώθηκε η τελική μορφή των ερωτήσεων. Αυτή μεταφέρθηκε σε ηλεκτρονική μορφή στη Google Form. Κάθε παράγοντας αξιολογείται από δέκα όψεις - υποκατηγορίες. Χρησιμοποιήθηκε η πενταβάθμια κλίμακα βαθμολογίας Likert από το 1 έως το 5 (Διαφωνώ Απόλυτα -Συμφωνώ Απόλυτα). Το υψηλότερο σκορ δείχνει μια πιο έντονη τάση κατεύθυνσης (Μλαčić & Goldberg, 2007). Το ερωτηματολόγιο δόθηκε σε δείγμα είκοσι φοιτητών για την πιλοτική εφαρμογή του. Από αυτή δεν προέκυψαν δυσκολίες στην απόδοση των νοημάτων, και ως εκ τούτου δεν έγινε καμία αλλαγή.

Στη συνέχεια, κατόπιν συγκριτικής αντιπαραβολής των τριών μορφών του ερωτηματολογίου του πρωτότυπου στην αγγλική γλώσσα, του μεταφρασμένου και αποδεκτού από το www.ipip.org και της προσαρμοσμένης μορφής, οριστικοποιήθηκαν οι αλλαγές στις ερωτήσεις με κριτήριο τους ερευνητικούς στόχους, τα ερευνητικά, και το ερευνητικό δείγμα (προπτυχιακοί φοιτητές).

Από τη συγκριτική αντιπαραβολή αποφασίστηκε να παραλειφθούν οι αλλαγές του προσαρμοσμένου ερωτηματολογίου οι οποίες αποτελούσαν απόδοση με συνώνυμους όρους. Ο Πίνακας 1 παρουσιάζει το πρώτο βήμα της διαδικασίας, κατά την οποία οι συνώνυμοι όροι παραλείφθηκαν και διατηρήθηκαν οι όροι της έκδοσης του IPIP.

Στο δεύτερο βήμα καταλήξαμε στην τελική μορφή του ερωτηματολογίου, επισημαίνοντας δέκα αλλαγές που διατηρήθηκαν. Οι πέντε από αυτές αφορούν τις ερωτήσεις 27 (A6), 42 (A9), 45 (09), 47 (A10), 49 (N10), που κρίθηκαν σημαντικές για την ψυχολογική εξομάλυνση των εννοιών. Οι υπόλοιπες πέντε, 33 (C6), 35 (07), 38 (C8), 39 (N8), 41 (E9) ήταν κυρίως αλλαγές στον τρόπο εκφοράς της φράσης χωρίς να αλλάζει το νόημα.

Ο Πίνακας 2 παρουσιάζει τις σημαντικές αλλαγές που έγιναν για την ψυχολογική εξομάλυνση των εννοιών.

Πίνακας 1. Βήμα πρώτο: συνώνυμοι όροι

Ερώτηση	ipip.ori.org	Αναθεωρημένο ipip
8: I leave my belongings around	Αφήνω τα πράγματα ολόγυρα	Αφήνω τα πράγματα <i>τριγύρω</i>
18: I make a mess of things	Τα κάνω άνω κάτω	Δημιουργώ <i>χάος</i> στα πράγματα
36: Don't like to draw attention to myself	Δεν μου αρέσει να προσελκώ την προσοχή των άλλων	Δεν μου αρέσει να <i>τραβώ</i> την προσοχή των άλλων

Πίνακας 2. Βήμα δεύτερο: Α) αλλαγές εξομάλυνσης εννοιών

Ερώτηση	Αναθεωρημένο <i>ipip</i>	<i>ipip.ori.org</i>
27 (A26): Have a soft heart	Είμαι συμπονετικός	Έχω μαλακή καρδιά
42 (A9): Feel others' emotions	Νιώθω τα συναισθήματα των άλλων	Αισθάνομαι τα συναισθήματα των άλλων
45 (09): Spend time reflecting on things	Περνάω χρόνο αναλογιζόμενος πράγματα και καταστάσεις.	Αφιερώνω χρόνο, για να αξιολογώ τα πράγματα που κάνω
47 (A10): Make people feel at ease	Κάνω τους ανθρώπους να νιώθουν άνετα	Κάνω τους ανθρώπους να αισθάνονται άνετα
49 (N10): Often feel blue	Συχνά νιώθω «πεσμένος» (μελαγχολώ)	Συχνά αισθάνομαι μελαγχολικά

Ο Πίνακας 3 παρουσιάζει τις αλλαγές στον τρόπο εκφοράς της φράσης χωρίς να αλλάζει το νόημα, με προσθήκη ή αφαίρεση διευκρίνησης.

Πίνακας 3. Βήμα δεύτερο: Β) αλλαγές εκφοράς φράσεων

Ερώτηση	Αναθεωρημένο <i>ipip</i>	<i>ipip.ori.org</i>
33 (C6): Like <i>order</i>	Μου αρέσει η τάξη (τακτοποίηση)	Μου αρέσει η τάξη
35 (O7): Am <i>quick</i> to understand things	Καταλαβαίνω γρήγορα τα πράγματα.	Είμαι γρήγορος στο να καταλαβαίνω τα πράγματα
38 (C8): Shirk my <i>duties</i>	Αποφεύγω να εκπληρώσω τα καθήκοντά μου	Αποφεύγω αυτά που πρέπει να κάνω (τα καθήκοντά μου).
39 (N8): Have frequent mood <i>swings</i>	Η διάθεση μου έχει συχνά σκαμπανεβάσματα	Έχω συχνά εναλλαγές στη διάθεση μου
41 (E9): Don't <i>mind</i> being the center of attention	Δεν με πειράζει να είμαι το κέντρο της προσοχής	Δεν με ενοχλεί να είμαι το επίκεντρο της προσοχής

Τεκμηρίωση των αναθεωρήσεων

Η ερώτηση 27 (A6) «Have a soft heart» μετασηματίστηκε σε «είμαι συμπονετικός» αντί του «έχω μαλακή καρδιά» στο *ipip.ori.org*. Περιγράφει τον παράγοντα προσηνεία (agreeableness) και την όψη (Sympathy - συμπόνια). Επιλέχθηκε η μεταφορά να αποδοθεί με τον κυριολεκτικό όρο «συμπωνώ». Αποφεύχθηκε το ρήμα «συμπάσχω», διότι αποδίδεται το ίδιο νόημα στην ερώτηση 17 «συμπάσχω με τα συναισθήματα των άλλων». Η έκφραση «soft heart» αποδίδει τη συναισθηματικότητα, την ευαισθησία εξαιτίας της οποίας κάποιος συμπονά, και συμπάσχει με κάποιον άλλον. Κρίθηκε καταλληλότερο να αποδοθεί η κυριολεκτική ψυχολογική έννοια του όρου, για να παρέχεται καθαρότητα σε μια ερώτηση με συναισθηματικό περιεχόμενο, προκειμένου να δοθούν ακριβείς απαντήσεις.

Η «ερώτηση 42 (A9) «Feel others' emotions» έγινε «νιώθω τα συναισθήματα των άλλων» αντί του «αισθάνομαι τα συναισθήματα των άλλων» στο *ipip.ori.org*. Το ρήμα «αισθάνομαι» αντικαταστάθηκε με το ρήμα «νιώθω». Επιλέχθηκε το δεύτερο, διότι το «αισθάνομαι» πρωτίστως αποδίδει την αντίληψη που προκύπτει από τα ερεθίσματα μέσω των αισθητηρίων οργάνων και κατά δεύτερο λόγο αποδίδει ψυχικές καταστάσεις που ενδεχομένως να

προκαλούνται και από εξωτερικά ερεθίσματα. Το νιώθω αποδίδει πρωτίστως συναισθήματα. Το συναίσθημα αποτελεί μια σύνθετη, υποκειμενική ψυχική εμπειρία που είναι συνδυασμός ψυχικών, νοητικών και σωματικών καταστάσεων (Μπαμπινιώτης, 1998, σ. 1195). Στο ευρετήριο των αποθεματικών στοιχείων αναφέρεται πως η φράση επιλέχθηκε για να αποδίδει τις όψεις όπως *agreeableness*, *emotionality*, *empathy*, *sentimentality*, *warmth* (προσήνεια, συναισθηματικότητα, ενσυναίσθηση, ζεστασιά) ξεκάθαρα με συναισθηματική χροιά και όχι με την έννοια του «αισθάνομαι».

Η ερώτηση 47 (A10) «*Make people feel at ease*» μετατράπηκε σε «κάνω τους ανθρώπους να νιώθουν άνετα», αντί του «κάνω τους ανθρώπους να αισθάνονται άνετα» στο ipir.ori.org. Ισχύουν οι ίδιοι λόγοι με τους προαναφερόμενους στην ερώτηση 42.

Η ερώτηση 45 (O9) «*Spend time reflecting on things*» μετασηματίστηκε στην «περνάω χρόνο αναλογιζόμενος πράγματα και καταστάσεις» αντί του «αφιερώνω χρόνο, για να αξιολογώ τα πράγματα που κάνω» στο ipir.ori.org. Η επιλογή και αντικατάσταση του αναλογίζομαι αντί του αξιολογώ έγινε διότι το «*reflecting*» έχει την έννοια της ψυχικής αντανάκλασης των εμπειριών που επιτρέπουν τη διάνοηση πάνω σε αυτές. Στο ευρετήριο των αποθεματικών στοιχείων αναφέρεται για να αποδοθούν όψεις όπως *introspection/private self-consciousness*, *intellect*, *imagination* (ενδοσκοπήση/ιδιωτική αυτοσυνείδηση, διάνοηση, φαντασία). Για αυτούς τους λόγους αντικαταστάθηκε εκτιμώντας πως το «*reflecting*» αποδίδει ευρύτερα την ψυχική και νοητική ενέργεια και λιγότερο την αξιολόγηση. Επιπλέον στη μελέτη των Gow et al. (2005) εννιά από τα δέκα στοιχεία του παράγοντα διάνοηση / (*intellect*) παρουσίασαν την υψηλότερη φόρτιση στον ίδιο παράγοντα, ενώ η συγκεκριμένη ερώτηση/στοιχείο (αφιερώνω χρόνο για να αξιολογώ τα πράγματα που κάνω) παρουσίαζε υψηλότερη φόρτιση με τα στοιχεία της κλίμακας προσήνεια και μικρότερη φόρτιση στην κλίμακα διάνοηση.

Η ερώτηση 49 (N10) «*Often feel blue*» έγινε «συχνά νιώθω πιεσμένος (μελαγχολώ)», αντί του «συχνά αισθάνομαι μελαγχολικά» στο ipir.ori.org. Η προσθήκη στη μεταφορική απόδοση του «*Feel blue*» έγινε κυρίως για να διευρυνθεί με πληρότητα η συναισθηματική ποιότητα της μεταφορικής έννοιας «*feel blu*», η οποία κατά κύριο λόγο αποδίδει ευρύτερα δυσθυμία και αρνητική διάθεση. Στο ευρετήριο των αποθεματικών στοιχείων αναφέρεται για να μετρηθούν πολλές όψεις όπως νευρωτισμός, κατάθλιψη, άγχος, δημόσια αυτοσυνείδηση, ασφάλεια, τελειομανία, ζωντάνια, ευτυχία, χαρά. Επιπλέον, δεδομένου ότι το ερωτηματολόγιο απευθύνεται σε φοιτητές επιλέχθηκε η έκφραση «πιεσμένος» διάθεση που θεωρήθηκε ότι είναι πιο οικεία και κατανοητή και αποδίδει με αρκετή σαφήνεια την έννοια. Συμπληρωματικά σε παρένθεση παραμένει το «μελαγχολώ». Επίσης, για τους προαναφερόμενους λόγους (όπως αναφέρονται στις ερωτήσεις 42 και 47), επιλέχθηκε το «νιώθω» αντί του αισθάνομαι.

Η ερώτηση 33 (C6) «*Like order*» τροποποιήθηκε σε «μου αρέσει η τάξη (τακτοποίηση)» αντί του «μου αρέσει η τάξη» στο ipir.ori.org. Η αλλαγή, προσθήκη στην παρένθεση αποσκοπεί στην αποσαφήνιση της έννοιας, διότι στην ελληνική γλώσσα η λέξη έχει πολλές εννοιολογικές ερμηνείες, δηλώνει τάξη (τακτοποίηση), κατάταξη, κατηγοριοποίηση, καθιερωμένο σύστημα, πολιτεύμα, τήρηση κανόνων, κοινωνική ηρεμία, τάξεις ανθρώπων, κοινωνική τάξη, βαθμίδα, συστηματική μέθοδος ταξινόμησης, σχολική τάξη, μαθητές μιας σχολικής τάξης, αίθουσα διδασκαλίας (Μπαμπινιώτης, 1998).

Η ερώτηση 35 (O7) «*I am quick to understand things*» έγινε «καταλαβαίνω γρήγορα τα πράγματα, αντί του «είμαι γρήγορος στο να καταλαβαίνω τα πράγματα» στο ipir.ori.org. Η αλλαγή έγινε για να αποδοθεί κυρίως με απλότητα και φυσικό τρόπο η ελληνική μετάφραση.

Η ερώτηση 38 (C8) «*Shirk my duties*» μετατράπηκε σε «αποφεύγω να εκπληρώσω τα καθήκοντα μου αντί του «αποφεύγω αυτά που πρέπει να κάνω (τα καθήκοντα μου)» στο ipir.ori.org. Προτιμήθηκε η αντικατάσταση της λεκτικής περιφρασης με τον αντίστοιχο

μονολεκτικό όρο, διότι είναι πιο απλό, εύληπτο και βοηθά στη φυσική ροή και κατανόηση του λόγου. Άλλωστε με την ίδια λογική το δίνει και ο δημιουργός στην πρωτότυπη μορφή του ερωτηματολογίου.

Η ερώτηση 39 (N8) «Have frequent mood swings» έγινε «η διάθεση μου έχει συχνά σκαμπανεβάσματα», αντί του «έχω συχνά εναλλαγές στη διάθεση μου» στο ipip.ori.org. Προτιμήθηκε να αποδοθεί η μεταφορά με μια αντιστοιχη, μεταφορά, που είναι διαδεδομένη και εύληπτη στην κοινή ελληνική. Η λέξη «swing» δηλώνει ακραίες συναισθηματικές εναλλαγές και συναισθηματικές μεταπτώσεις, όπως με περισσότερη ακρίβεια αποδίδεται με τη λέξη «σκαμπανεβάσματα». Επιπλέον, αποφεύχθηκε η επανάληψη με την ερώτηση 34 «Η διάθεση μου αλλάζει διαρκώς». Στο ευρετήριο των αποθεματικών στοιχείων αναφέρεται πως χρησιμοποιήθηκε, για να μετρηθούν πολλές όψεις όπως νευρωτισμός συναισθηματική σταθερότητα, κατάθλιψη, άγχος, ηρεμία, ηρεμία, ευτυχία.

Η ερώτηση 41 (E9) «Don't mind being the center of attention» τροποποιήθηκε στην «δεν με πειράζει να είμαι το κέντρο της προσοχής», αντί του «δεν με ενοχλεί να είμαι το επίκεντρο της προσοχής» στο ipip.ori.org. Προτιμήθηκε το «δεν με πειράζει» από το «δεν με ενοχλεί», διότι θεωρήθηκε πιο οικείο, απλό για την κατανόηση του νοήματος και περισσότερο κοντά στην ηλικιακή ομάδα των φοιτητών.

Πιλοτική εφαρμογή

Για την πιλοτική εφαρμογή του, το ερωτηματολόγιο δόθηκε σε φοιτητές, σε δείγμα 5% επί του συνολικού δείγματος. Το ηλικιακό φάσμα εκτεινόταν από τα 18 έως 40 ετών. Η επιλογή έγινε τυχαία.

Σημαντική είναι η σταθερότητα κατά την πιλοτική του εφαρμογή. Το 50-item IPIP συμπληρώθηκε από 13 άτομα δυο φορές με χρονική διαφορά 10 ημερών ανάμεσα στην πρώτη και τη δεύτερη επίδοση του ερωτηματολογίου. Δόθηκαν οι ίδιες ακριβώς απαντήσεις από τους ίδιους ερωτώμενους και τις δυο φορές. Οι ερωτηθέντες, στο τέλος της συμπλήρωσης ερωτήθηκαν για την άποψη τους για το ερωτηματολόγιο 50-item IPIP και απάντησαν πως είναι κατανοητό, εύκολο και ευχάριστο προς συμπλήρωση.

Εφόσον η πιλοτική δοκιμή διεξήχθη με επιτυχία, το ερωτηματολόγιο κρίθηκε επαρκές για τη χορήγηση του στην ευρύτερη έρευνα.

Μετά τη συλλογή των ερευνητικών δεδομένων και πριν την ανάλυση έγιναν οι απαραίτητες αντιστροφές στη φορά και τον τύπο των ερωτήσεων, έτσι ώστε όλες οι απαντήσεις να έχουν τη σωστή βαθμολογία.

Το πρόγραμμα που επιλέχθηκε για στατιστική ανάλυση του είναι το IBM SPSS STATISTIC 26.

Αποτελέσματα και συζήτηση

Τα τέσσερα ερωτηματολόγια από τα 306 του συνολικού ερευνητικού δείγματος δεν είχαν απαντηθεί πλήρως και εξαιρέθηκαν. Η μια ομάδα των συμμετεχόντων προέρχονταν από τη Σχολή Επιστημών Αγωγής και το Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης N=237 (77%) και η δεύτερη από την Πολυτεχνική Σχολή και το Τμήμα Μηχανικών Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και Πληροφορικής N=64 (21%), με συνολική συμμετοχή 223 (73%) κορίτσια και 79 (26%) αγόρια.

Το 50-item IPIP εφαρμόστηκε και στις δυο ομάδες φοιτητών και έδειξε αρκετά υψηλή αξιοπιστία σε όλες τις κλίμακες Cronbach's Alpha από .821 έως .746.

Διαπολιτισμικές μελέτες υποστηρίζουν την εγκυρότητα και την αξιοπιστία του 50-item IPIP. Ειδικότερα, γίνεται λόγος για την εσωτερική συνέπεια, την αξιοπιστία των πέντε κλιμάκων του (Donnellan et al., 2006· Gow et al., 2005), την εγκυρότητα και τη σύγκλιση των παραγόντων με άλλα ερωτηματολόγια της μεγάλης πεντάδας (Strus et al., 2017· Υροφanti et al., 2015). Σχετικά, ο ίδιος ο Colhberg δηλώνει πως «όλα τα στοιχεία IPIP είναι πρωταρχικά, προκαταρκτικά και πρέπει να τροποποιηθούν όταν είναι απαραίτητο» (2001). Επίσης αναφέρει ότι η εσωτερική συνοχή στις κλίμακες κυμαίνεται από .87 έως .79. Ειδικότερα στις κλίμακες προσηνεία A=.82, νευρωτισμό N=.86, εξωστρέφεια E=.87, ευσυνειδησία C=.79, διανόηση I=.84 (Colhberg et al., 2006). Η Υροφanti και οι συνεργάτες της (2015) στη στάθμιση του εργαλείου στον ελληνικό πληθυσμό αναφέρει την εσωτερική συνοχή να κυμαίνεται από .875 έως .758, με δείκτη Cronbach α στις κλίμακες προσηνεία A=.758, νευρωτισμό N=.849, εξωστρέφεια E=.791, ευσυνειδησία C=.875, διανόηση I=.780.

Στην έρευνα μας το προσαρμοσμένο ερωτηματολόγιο 50-item IPIP, κατόπιν των αναθεωρήσεων στη μεταφραστική απόδοση των όρων φαίνεται να απέδωσε με αρκετά υψηλή αξιοπιστία στην προσαρμογή των κλιμάκων, για την εξυπηρέτηση των ερευνητικών στόχων, δηλαδή τη διερεύνηση των χαρακτηριστικών στο συναισθηματικό και κοινωνικό επίπεδο για το ερευνητικό δείγμα των δυο ομάδων των προπτυχιακών φοιτητών. Στην ανάλυση των δεδομένων οι κλίμακες προσηνεία (agreeableness), συναισθηματική σταθερότητα (emotional stability), νευρωτισμός (neuroticism), εξωστρέφεια (extraversion) και ευσυνειδησία (conscientiousness) παρουσίασαν αρκετά υψηλή αξιοπιστία και η κλίμακα διανόηση (intellect) ήταν επαρκής πάνω από το όριο .70 (Πίνακας 4). Ειδικότερα, οι κλίμακες προσηνεία, νευρωτισμός, και εξωστρέφεια παρουσίασαν υψηλότερο δείκτη Cronbach's alpha από την επίσημη έκδοσή του ερωτηματολογίου στην ελληνική έκδοση. Οι κλίμακες ευσυνειδησία και διανόηση παρουσίασαν χαμηλότερο δείκτη Cronbach's alpha.

Πίνακας 4. IPIP και αξιοπιστία κλιμάκων

	Cronbach's alpha	Cronbach's Alpha based on standardized items	N of Items
E (Εξωστρέφεια, Extroversion)	.821	.816	10
A (Προσηνεία, Agreeableness)	.821	.824	10
C (Ευσυνειδησία, Conscientiousness)	.816	.814	10
N (Νευρωτισμός, Neuroticism)	.854	.852	10
I (Διανόηση, Intellect)	.746	.743	10

Ενδεχομένως, οι αλλαγές κατά την αναθεώρηση στην κλίμακα A, που έγιναν με σκοπό να ανταποκριθεί καλύτερα στην απόδοση των συναισθηματικών, ψυχολογικών και κοινωνικών στοιχείων να απέδωσε μεγαλύτερη αξιοπιστία στην κλίμακα A (τρεις ερωτήσεις), στην κλίμακα N (δύο ερωτήσεις) και λιγότερο στην κλίμακα E, στην οποία δεν έγιναν αλλαγές ουσίας, ως προς το νόημα των φράσεων (μία ερώτηση).

Οι αλλαγές στην κλίμακα C δεν αφορούν την απόδοση νοήματος αλλά τη γλωσσική εξομάλυνση. Ειδικότερα, έγιναν τρεις αλλαγές στον τρόπο εκφοράς της φράσης με

διευκρίνιση (C6, ερώτηση 33), απλοποίηση νοήματος (C7, ερώτηση 35), απλοποίηση νοήματος (C8, ερώτηση 38). Οι συγκεκριμένες αλλαγές φαίνεται να μην απέδωσαν στη βελτίωση της αξιοπιστίας, ωστόσο, ήδη η κλίμακα παραμένει σε αρκετά υψηλό επίπεδο αξιοπιστίας.

Οι αλλαγές δεν απέδωσαν στην περιγραφή της διάνοηση (2 ερωτήσεις) περισσότερο από την επίσημα μεταφρασμένη ελληνική έκδοση. Η μια αλλαγή O7 (ερώτηση 37) δεν αφορά την απόδοση νοήματος αλλά τη γραμματική τροποποίηση των ίδιων όρων στη φράση προς απλούστευση και αποφυγή της περιφρασης. Σημαντική κρίνεται η αναθεώρηση στο στοιχείο O9 (ερώτηση 45), στην οποία η αλλαγή αποσκοπεί στην καταλληλότερη απόδοση νοήματος. Πιο συγκεκριμένα η λέξη «reflecting» αποδόθηκε ως «αναλογιζόμενος». Η ίδια ερώτηση με την ίδια λογική φαίνεται να αντιμετωπίστηκε από την Gow et al. (2005) ως στοιχείο που ταιριάζει περισσότερο στην κλίμακα της προσήνειας. Ως προς αυτό, επισημαίνεται πως όλες οι αναθεωρήσεις έγιναν για να εξυπηρετήσουν τους συγκεκριμένους ερευνητικούς σκοπούς, (εστίαση στα συναισθηματικά, ψυχικά και κοινωνικά στοιχεία που μπορεί να αναδειχθούν ως διαφορές στις δύο ομάδες) και για να προσαρμοστεί το ερωτηματολόγιο καλύτερα στο δείγμα. Στο σημείο αυτό, ίσως είναι σημαντικό να ειπωθεί πως η κλίμακα διάνοηση παρουσίασε και σε άλλες δύο μελέτες, στην Πολωνία και στην Κροατία την χαμηλότερη τιμή στην αξιοπιστία (Mlačić & Goldberg, 2007 · Strus, et al., 2014).

Συμπεράσματα

Στο παρόν άρθρο παρουσιάστηκε η προσαρμογή του 50-item IPIP στην ελληνική γλώσσα, έχοντας ως βάση την επίσημη έκδοση του μεταφρασμένου 50-item IPIP στην ελληνική γλώσσα (www.ipip.org). Η προσαρμογή έγινε στο πλαίσιο της προετοιμασίας μελέτης με στόχο τη διερεύνηση ομοιοτήτων και διαφορών της προσωπικότητας δυο ομάδων προπτυχιακών φοιτητών, με αρχική πρόβλεψη διαφορών σε συναισθηματικό και κοινωνικό επίπεδο.

Στο άρθρο έγινε διεξοδική περιγραφή της διαδικασίας προσαρμογής. Αρχικά, μελετήθηκε το μεταφρασμένο ερωτηματολόγιο και έγινε κριτική θεώρηση του νοήματος πέντε σημαντικών ερωτήσεων (27, 42, 45, 47, 49), σε σχέση με τους ερευνητικούς στόχους, τα ερευνητικά ερωτήματα και τους συμμετέχοντες. Η κυρίως διαδικασία προσαρμογής περιελάμβανε την εξ αρχής αντιμετώπιση της μετάφρασης, συζήτηση και συγκριτική αντιπαράθεση των τριών ερωτηματολογίων (πρωτότυπου, επίσημης μεταφρασμένης ελληνικής έκδοσης, και προσαρμοσμένη μορφή). Με κριτική προσέγγιση, αποφασίστηκε η οριστικοποίηση αλλαγών ουσιωδών επί της νοηματικής απόδοσής των ζητούμενων στις πέντε ερωτήσεις (27, 42, 45, 47, 49). Επίσης, διατηρήθηκαν οι αλλαγές σε πέντε ερωτήσεις (33, 35, 38, 39, 41), αποσκοπώντας σε αποδοτικότερη εκφραστική απόδοση: αποσαφήνιση (ερώτηση 33), απλούστευση (ερώτηση 35), αποφυγή περιφρασης/ απλούστευση (ερώτηση 38), επιλογή μεταφορικής απόδοσης προς αποφυγή επαναληπτικού νοήματος με την ερώτηση 34 (ερώτηση 39) και απόδοσης προσφιλής εκφραστικής διατύπωσης για τους νεαρούς συμμετέχοντες (ερώτηση 41). Απορρίφθηκαν τρεις αλλαγές, σε τρεις ερωτήσεις (8, 18, 36), διότι απέδιδαν συνώνυμους όρους. Οι αλλαγές στο σύνολο τους περιείχαν τρεις ερωτήσεις στην κλίμακα προσήνεια (agreeableness, ερωτήσεις 27, 42, 47), δύο αλλαγές στην κλίμακα συναισθηματική σταθερότητα/νευρωτισμό (emotional stability/neuroticism, ερωτήσεις 49, 39), μία αλλαγή στην κλίμακα εξωστρέφεια (extraversion, ερώτηση 41), δύο αλλαγές στην κλίμακα ευσυνειδησία (conscientiousness, ερωτήσεις 33, 38), δύο αλλαγές στην κλίμακα διάνοηση/άνοιγμα σε νέες εμπειρίες (intellect/openness, ερωτήσεις 35, 45).

Η εφαρμογή του προσαρμοσμένου 50-item IPIP στο ερευνητικό δείγμα των δυο ομάδων παρουσίασε αρκετά υψηλή αξιοπιστία.

Σημαντικά υψηλότερη αξιοπιστία έδειξε στις κλίμακες προσήνεια, νευρωτισμό και εξωστρέφεια σε σχέση με την επίσημη, ελληνική έκδοση.

Εν κατακλείδι, το 50-item IPIP s, κατόπιν των αλλαγών και της προσαρμογής του παραμένει ένα αξιόπιστο εργαλείο μέτρησης της προσωπικότητας. Επιπλέον, η παρούσα μελέτη θα μπορούσε να φανεί χρήσιμη, λαμβάνοντας υπόψη τις αλλαγές που φαίνεται να απέδωσαν μεγαλύτερη αξιοπιστία στις κλίμακες προσήνεια, συναισθηματική σταθερότητα-νευρωτισμό, εξωστρέφεια για τη βελτίωση της επίσημης έκδοσης. Επίσης, θα μπορούσε να προταθεί, η επανεξέταση στην απόδοση της ερώτησης 45 (O9-Spend time reflecting on things) καθώς και ο επανέλεγχος της απόδοσης της ερώτησης 39(N8), καθώς αποδίδει ακριβώς το ίδιο νόημα με την ερώτηση 34 (N7).

Μελλοντική μελέτη θα μπορούσε να εστιάσει τη βελτίωση της κλίμακας ευσυνειδησίας για την ηλικιακή κατηγορία των νεαρής ενηλικίωσης καθώς και στη βελτίωση της κλίμακας διάνοησης σε νέες εμπειρίες ευρύτερα.

Περιορισμό στη μελέτη αποτελεί η άνιση εκπροσώπηση φοιτητών στις δύο ομάδες του δείγματος. Ως προς αυτό, αξίζει να κατατεθεί η δυσκολία ανταπόκρισης των φοιτητών από το τμήμα Μηχανικών Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και Πληροφορικής στην πρόσκληση συμμετοχής στην έρευνα. Αυτό αιτιολογείται ενδεχομένως λόγω του εγκλεισμού της πανδημίας covid-19 και αποχής των φοιτητών από το Πανεπιστήμιο

Επίσης, περιορισμό αποτελεί ενδεχομένως το ότι η προσαρμογή του ερωτηματολογίου δε συνοδεύεται στο παρόν άρθρο τουλάχιστον, από τη συγκριτική συσχέτιση με κάποιο άλλο ερωτηματολόγιο των πέντε μεγάλων παραγόντων, που είναι σταθμισμένο στην ελληνική γλώσσα, έτσι ώστε να ελεγχθεί η εγκυρότητα της προσαρμοσμένης μορφής με την εξωτερική σύγκλιση παραγόντων.

Ευχαριστίες

Θερμό ευχαριστήριο μήνυμα αποδίδεται στις φοιτήτριες Χριστίνα Ντάγκα, Μαρίνα Παπαγεωργίου και Μαρία Κοτρίδου για την εθελοντική συμμετοχή τους στην εισαγωγή των ερευνητικών δεδομένων στο SPSS.

Αναφορές

- Clariana, M., Badia, M., Cladellas, R., Gotzens, C. (2013). Academic cheating and gender differences in Barcelona (Spain). *Summa Psychologica UST*, 10(1), 65-72.
- Costa Jr, P. T., & McCrae, R. R. (1992). *Revised NEO personality inventory (NEO-PI-R) and NEO five-factor (NEO-FFI) inventory professional manual*. PAR.
- De Fruyt, F., & Mervielde, I. (1996). Personality and interests as predictors of educational streaming and achievement. *European Journal of Personality*, 10(5), 405-425.
- Donnellan, M. B., Oswald, F. L., Baird, B. M., & Lucas, R. E. (2006). The Mini-IPIP Scales: Tiny-yet-effective measures of the Big Five Factors of Personality. *Psychological Assessment*, 18(2), 192-203. <https://doi.apa.org/doiLanding?doi=10.1037%2F1040-3590.18.2.192>
- Goldberg, L. R. (1992). The development of markers for the Big-Five factor structure. *Psychological Assessment*, 4, 26-42.
- Goldberg, L. R. (1999). A broad-bandwidth, public domain, personality inventory measuring the lower-level facets of several five-factor models. *Personality Psychology in Europe*, 7(1), 7-28.
- Goldberg, L. R. (2001). Analyses of Digman's child-personality data: Derivation of Big-Five factor scores from each of six samples. *Journal of Personality*, 69(5), 709-744. <https://doi.org/10.1111/1467-6494.695161>
- Goldberg, L. R., Johnson, J. A., Eber, H. W., Hogan, R., Ashton, M. C., Cloninger, C. R., & Gough, H. G. (2006). The international personality item pool and the future of public-domain personality measures. *Journal of Research in Personality*, 40(1), 84-96. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2005.08.007>

- Gow, A. J., Whiteman, M. C., Pattie, A., & Deary, I. J. (2005). Goldberg's 'IPIP' Big-Five factor markers: Internal consistency and concurrent validation in Scotland. *Personality and Individual Differences, 39*(2), 317-329. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2005.01.011>
- Harris, J. A. (1993). Personalities of students in three faculties: Perception and accuracy. *Personality and Individual Differences, 15*(3), 351-352. [https://doi.org/10.1016/0191-8869\(93\)90229-V](https://doi.org/10.1016/0191-8869(93)90229-V)
- John, O. P., Donahue, E. M., & Kentle, R. L. (1991). *The Big Five Inventory--Versions 4a and 54*. University of California, Berkeley, Institute of Personality and Social Research.
- Kline, P., & Lapham, S. L. (1992). Personality and faculty in British universities. *Personality and Individual Differences, 13*(7), 855-857. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2015.04.030>
- Kline, P., & Lapham, S. (1991). The validity of the PPQ: A study of its factor structure and its relationship to the EPQ. *Personality and Individual Differences, 12*(6), 631-635. [https://doi.org/10.1016/0191-8869\(91\)90261-9](https://doi.org/10.1016/0191-8869(91)90261-9)
- Lievens, F., Coetsier, P., De Fruyt, F., & De Maeseneer, J. (2002). Medical students' personality characteristics and academic performance: A five-factor model perspective. *Medical Education, 36*(11), 1050-1056. <https://doi.org/10.1046/j.1365-2923.2002.01328.x>
- Laverdière, O., Gamache, D., Morin, A. J. S., & Diguier, L. (2020). French adaptation of the Mini-IPIP: A short measure of the Big Five. *European Review of Applied Psychology, 70*(3), 100512. <https://doi.org/10.1016/j.erap.2019.100512>
- McCrae, R. R., Costa Jr, P. T., & Piedmont, R. L. (1993). Folk concepts, natural language, and psychological constructs: The California Psychological Inventory and the five-factor model. *Journal of Personality, 61*(1), 1-26. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.1993.tb00276.x>
- McCrae, R. R., & Costa Jr, P. T. (2004). A contemplated revision of the NEO Five-Factor Inventory. *Personality and Individual Differences, 36*(3), 587-596. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(03\)00118-1](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(03)00118-1)
- Mlačić, B., & Goldberg, L. R. (2007). An analysis of a cross-cultural personality inventory: The IPIP Big-Five factor markers in Croatia. *Journal of Personality Assessment, 88*(2), 168-177. <https://doi.org/10.1080/00223890701267993>
- Μπαμπινιώτης Γ., (1998). *Λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας*. Κέντρο λεξικολογίας.
- Μπρούζος, Α., (Επιμ.). (2013). *Θεωρίες προσωπικότητας: έρευνα και εφαρμογές*. Gutenberg.
- Rammstedt, B., & John, O. P. (2007). Measuring personality in one minute or less: A 10-item short version of the Big Five Inventory in English and German. *Journal of Research in Personality, 41*(1), 203-212. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2006.02.001>
- Strus, W., Cieciuch, J., & Rowiński, T. (2017). The Polish adaptation of the IPIP-BFM-50 questionnaire for measuring five personality traits in the lexical approach. *Roczniki Psychologiczne, 17*(2), 347-366.
- Top, E. (2016). Evaluating the personality traits and learned resourcefulness level of students' studying in different faculties of university. *International Journal of Social Sciences and Education, 6*, 55-61.
- Topolewska, E., Skimina, E., Strus, W., Cieciuch, J., & Rowiński, T. (2017). The short IPIP-BFM-20 questionnaire for measuring the Big Five. *Roczniki Psychologiczne, 17*(2), 385-402.
- Vedel, A., Thomsen, D. K., & Larsen, L. (2015). Personality, academic majors and performance: Revealing complex patterns. *Personality and Individual Differences, 85*, 69-76. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2015.04.030>
- Vedel, A. (2016). Big Five personality group differences across academic majors: A systematic review. *Personality and Individual Differences, 92*, 1-10. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2015.12.011>
- Vedel, A., & Thomsen, D. K. (2017). The Dark Triad across academic majors. *Personality and Individual Differences, 116*, 86-91. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.04.030>
- Ypofanti, M., Zisi, V., Zourbanos, N., Mouchtouri, B., Tzanne, P., Theodorakis, Y., & Lyrakos, G. (2015). Psychometric properties of the International Personality Item Pool Big-Five personality questionnaire for the Greek population. *Health Psychology Research, 3*(2), 2206. doi: 10.4081/hpr.2015.2206
- Zheng, L., Goldberg, L. R., Zheng, Y., Zhao, Y., Tang, Y., & Liu, L. (2008). Reliability and concurrent validation of the IPIP Big-Five factor markers in China: Consistencies in factor structure between Internet-obtained heterosexual and homosexual samples. *Personality and Individual Differences, 45*(7), 649-654. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2008.07.009>

Παράρτημα

Προσαρμοσμένο IPIP-50 item

(Οι αλλαγές από την προσαρμογή χρωματίζονται με κόκκινο)

* Για τις συντομογραφίες E1, A1 κτλ.: ο δείκτης δείχνει τη σειρά του item στη δεκαβάθμια κλίμακα του κάθε παράγοντα. Διαφορετική είναι η σειρά των items στις πέντε κλίμακες των παραγόντων από ότι στο ερωτηματολόγιο, προκειμένου να διασφαλιστεί η εγκυρότητα των απαντήσεων

- 1) E1_Είμαι η ζωή σε ένα πάρτι
- 2) A1_Αισθάνομαι μικρό ενδιαφέρον για τους άλλους
- 3) C1_Είμαι πάντα προετοιμασμένος /η
- 4) N1_Αγχώνομαι εύκολα
- 5) O1_Έχω ένα πλούσιο λεξιλόγιο
- 6) E2_Δε μιλώ πολύ
- 7) A2_Ενδιαφέρομαι για τους ανθρώπους
- 8) C2_Αφήνω τα πράγματα μου ολόγυρα
- 9) N2_Είμαι χαλαρός/η τις περισσότερες φορές
- 10) O2_Δυσκολεύομαι να κατανοήσω αφηρημένες ιδέες
- 11) E3_Αισθάνομαι άνετα όταν βρίσκομαι ανάμεσα σε ανθρώπους
- 12) A3_Προσβάλλω τους άλλους
- 13) C3_Δίνω προσοχή στις λεπτομέρειες
- 14) N3_Ανησυχώ για διάφορα πράγματα
- 15) O3_Έχω ζοηρή/ ζωντανή φαντασία
- 16) E4_Προτιμώ να μένω στο παρασκήνιο
- 17) A4_Συμπάσχω με τα συναισθήματα των άλλων
- 18) C4_Τα κάνω άνω κάτω
- 19) N4_Σπάνια νιώθω μελαγχολία
- 20) O4_Δεν ενδιαφέρομαι για αφηρημένες ιδέες
- 21) E5_Αρχίζω συζητήσεις
- 22) A5_Δεν ενδιαφέρομαι για τα προβλήματα των άλλων
- 23) C5_Κάνω τις «αγγαρείες» αμέσως
- 24) N5_Ενοχλούμαι εύκολα
- 25) O5_Έχω εξαιρετικές ιδέες
- 26) E6_Έχω ελάχιστα πράγματα να πω
- 27) A6_Είμαι **συμπονετικός**
- 28) C6_Συχνά ξεχνάω να βάζω τα πράγματα στη θέση τους
- 29) N6_Αναστατώνομαι εύκολα
- 30) O6_Δεν έχω καλή φαντασία
- 31) E7_Μιλάω με πολλούς διαφορετικούς ανθρώπους στα πάρτι

- 32) A7_Δεν ενδιαφέρομαι πραγματικά για τους άλλους
- 33) C7_Μου αρέσει η τάξη (τακτοποίηση)
- 34) N7_Η διάθεση μου αλλάζει διαρκώς
- 35) O7_Καταλαβαίνω γρήγορα τα πράγματα
- 36) E8_Δεν μου αρέσει να προσελκώ την προσοχή πάνω μου
- 37) A8_Βρίσκω χρόνο για τους άλλους
- 38) C8_Αποφεύγω να εκπληρώσω τα καθήκοντά μου
- 39) N8_Η διάθεσή μου έχει συχνά σκαμπανεβάσματα
- 40) O8_Χρησιμοποιώ δύσκολες λέξεις
- 41) E9_Δεν με πειράζει να είμαι το επίκεντρο της προσοχής
- 42) A9_Νιώθω τα συναισθήματα των άλλων
- 43) C9_Ακολουθώ ένα πρόγραμμα
- 44) N9_Εκνευρίζομαι αρκετά εύκολα
- 45) O9_Περνάω χρόνο αναλογιζόμενος πράγματα και καταστάσεις
- 46) E10_Είμαι ήσυχος/η όταν βρίσκομαι ανάμεσα σε ξένους
- 47) A10_Κάνω τους ανθρώπους να νιώθουν άνετα
- 48) C10_Είμαι ακριβής στη δουλειά μου
- 49) N10_Συχνά νιώθω πεσμένος (μελαγχολώ)
- 50) O10_Είμαι γεμάτος/η καινούριες ιδέες

Αναφορά στο άρθρο ως Γκάτσα Τ. (2022). Μελέτη προσωπικότητας προπτυχιακών φοιτητών διαφορετικών ακαδημαϊκών ειδικοτήτων με προσαρμογή του εργαλείου International Personality item Pool. *Θέματα Επιστημών Αγωγής*, 1(1), 39-53.

<https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/thea>